

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

ΓΗ_Β_ΦΙΛ_0_14457

58ο

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1**1α. Αξιοποιώντας τις γνώσεις σας, να αντιστοιχίσετε τους φιλοσοφικούς όρους (στήλη Α) με τα δεδομένα της στήλης Β.****(μονάδες 10)**

A'	B'
1. ντετερμινισμός	α. Σημαίνει καταρχήν λαϊκή κυριαρχία και βασίζεται στην αρχή της πλειοψηφίας και στον σεβασμό των βασικών ατομικών δικαιωμάτων.
2. δημοκρατία	β. Η συναγωγή ασφαλούς συμπεράσματος που προκύπτει αναγκαία από αληθείς προκείμενες.
3. επιχείρημα	γ. Αναζητεί τις δυνατότητες, τις πηγές, τα είδη και τις μεθόδους απόκτησης της γνώσης.
4. γνωσιολογία	δ. Ασχολείται με τις αρχές που ρυθμίζουν τις πράξεις μας.
5. ηθική	ε. Σε βαθύτερο επίπεδο όλες μας οι ενέργειες καθορίζονται από δυνάμεις που δεν μπορούμε να ελέγξουμε.

Απαντήσεις:

- 1.Ντετερμινισμός - ε. Σε βαθύτερο επίπεδο όλες μας οι ενέργειες καθορίζονται από δυνάμεις που δεν μπορούμε να ελέγξουμε.
- 2.Δημοκρατία - α. Σημαίνει καταρχήν λαϊκή κυριαρχία και βασίζεται στην αρχή της πλειοψηφίας και στον σεβασμό των βασικών ατομικών δικαιωμάτων.
- 3.Επιχείρημα - β. Η συναγωγή ασφαλούς συμπεράσματος που προκύπτει αναγκαία απ αληθείς προκείμενες.

- 4.Γνωσιολογία - γ. Αναζητεί τις δυνατότητες, τις πηγές, τα είδη και τις μεθόδους απόκτησης της γνώσης.
- 5.Ηθική - δ. Ασχολείται με τις αρχές που ρυθμίζουν τις πράξεις μας.

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: βάθος έννοιας (και με χρήση παραδείγματος), εμπειρισμός, κοινωνικό συμβόλαιο.

(μονάδες 15)

βάθος έννοιας: Το σύνολο των κοινών χαρακτηριστικών όλων των αντικειμένων που υπάγονται σε μια έννοια. Για παράδειγμα, το βάθος της έννοιας τίγρης έχει τα γνωρίσματα: ον, σώμα, έμβιο, ζώο, σπονδυλωτό, θηλαστικό, σαρκοφάγο.

εμπειρισμός Κατά τους εμπειριστές η γνώση μας για τον κόσμο προέρχεται κυρίως ή και αποκλειστικά από τις αισθήσεις. Η αφετηρία της συνίσταται στην καταχώριση, την αποτύπωση στον νου, μέσα από την αισθητηριακή αντίληψη, των “στοιχειωδών δεδομένων” του κόσμου που μας περιβάλλει.

κοινωνικό συμβόλαιο είναι ένα υποθετικό συμβόλαιο μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας. Με αυτό οι άνθρωποι συμφωνούν να ζουν μαζί ακολουθώντας αρχές τις οποίες κανένα ορθολογικό άτομο δε θα απέρριπτε, υπό τον όρο να συμμορφώνονται με αυτές τις αρχές και όλοι οι άλλοι.

Μιλάμε για υποθετική ή νοερή συμφωνία και συγκατάθεση, εφόσον τα μέλη μιας κοινωνίας δεν υπογράφουν πραγματικά κάποιο συγκεκριμένο συμβόλαιο, αλλά αποφασίζουν να πράττουν σαν να το είχαν υπογράψει. Κατά τους νεότερους χρόνους θεωρητικοί του κοινωνικού συμβολαίου, όπως ο Ζαν Ζακ Ρουσό, οδηγούνται στο συμπέρασμα πως σε τελευταία ανάλυση κυρίαρχη είναι η γενική βούληση, που εκφράζεται μέσα από τη συμφωνία για τη μορφή διακυβέρνησης. Η επιβολή αυτής της γενικής βούλησης, κατά τον Ρουσό, υπερβαίνει τις ατομικές βουλήσεις των μελών της κοινωνίας. Η αναφορά στη συναίνεση της πλειονότητας των πολιτών υποδεικνύει την προοδευτική επικράτηση δημοκρατικών αντιλήψεων.

ΘΕΜΑ Α2

2α. «Η λέξη “φιλοσοφία” σημαίνει κάτι που στέκει “πάνω” ή “κάτω” από τις επιστήμες, αλλά όχι “δίπλα” σ’ αυτές», υποστηρίζει ο Βίτγκενσταϊν. Να εξηγήσετε με συντομία τι σημαίνει η πρόταση.

(μονάδες 13)

Η φιλοσοφία έρχεται πριν από τις επιστήμες για να τις βοηθήσει να θεμελιώσουν τις αρχές τους, να προσδιορίσουν καλύτερα τις έννοιες τους και να οργανώσουν τις

μεθόδους τους, ώστε να διευκολυνθεί το έργο τους αλλά έρχεται και μετά από αυτές για να τις βοηθήσει να συνοψίσει και να ερμηνεύσει τα πορίσματα των ερευνών τους.

Όμως δεν βρίσκονται δίπλα γιατί η επιστήμη ασχολείται με την ερμηνεία των φαινομένων, ενώ η φιλοσοφία κατευθύνει σε βαθύτερο προβληματισμό τα πορίσματα της επιστήμης και ασχολείται με εννοιολογικές διερευνήσεις. Η φιλοσοφία τοποθετείται σε διαφορετικό επίπεδο από τις επιστήμες στο βαθμό που συνιστά αναδίπλωση της σκέψης της πάνω στον ίδιο της τον εαυτό. Παραφράζοντας τα λόγια του μεγάλου Αυστριακού φιλοσόφου Λούντβιχ Βίτγκενσταϊν (20ός αιώνας), θα μπορούσαμε να πούμε ότι η λέξη “φιλοσοφία” σημαίνει κάτι που στέκει “πάνω” ή “κάτω” από τις επιστήμες, αλλά όχι “δίπλα” σ’ αυτές.

2β. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι οι ηθικές κρίσεις δεν είναι παρά μόνο εκδηλώσεις υποκειμενικών προσωπικών συναισθημάτων. Να αναιρέσετε τη συγκεκριμένη άποψη.

(μονάδες 12)

Η περιοριστική αυτή θέση αναιρείται, καθώς η διαμόρφωση και υπεράσπιση των ηθικών κρίσεων μας στηρίζεται σε πειστικά επιχειρήματα και δεν έχει βάση μόνο τα προσωπικά συναισθήματα. Σύμφωνα με τους φιλοσόφους η συναισθηματική βάση της ηθικής σκέψης και πράξης δεν είναι τελικά τόσο υποκειμενική όσο φαίνεται. Ακόμα και αν η επιλογή μιας πράξης προέρχεται από προσωπικά συναισθηματικά κριτήρια η πράξη ισχύει ανεξάρτητα από τα συναισθήματα αυτά. Οι περισσότεροι άνθρωποι μπορεί να συμφωνούν με μια πράξη γιατί είναι προικισμένοι με μια στοιχειώδη ευαισθησία, διαπνέονται από ένα αίσθημα συμπάθειας για τους συνανθρώπους τους, που εκδηλώνεται όταν βρίσκονται σε φυσιολογική ψυχική κατάσταση. Σύμφωνα με την εκδοχή αυτή η έννοια της ηθικής συνεπάγεται κάποιο πανανθρώπινο συναίσθημα, το οποίο θα γίνει αντικείμενο γενικής αποδοχής, αλλά συνεπάγεται και καθολικό συναίσθημα καθώς το συναίσθημα του ενός κινητοποιεί το συναίσθημα των άλλων και έτσι αποκτά καθολική ισχύ.

Επιμέλεια: Μαρία Φυλακτού